

Undervisningsministeriet
Høringssvar – bekendtgørelser om folkeskolen
AFIKFP@uvm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 32698626
MENNESKERET.DK

J. NR. 540.10/30722/KIPR/CDE

HØRING OVER UDKAST TIL BEKENDTGØRELSE OM FÆLLES MÅL FOR FOLKESKOLES FAG OG EMNER OG BØRNEHAVEKLASSER

6. JUNI 2014

Undervisningsministeriet har ved e-mail af 15. maj 2014 anmodet Institut for Menneskerettigheder om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til bekendtgørelse om formål, kompetencemål og færdigheds- og vidensmål for folkeskolens fag og emner (Fælles Mål) samt til høring over udkast til bekendtgørelse om formål, kompetencemål og færdigheds- og vidensmål for børnehaveklassen.

1. SAMMENFATNING

Instituttet har bemærkninger til udkast til bilag til Bekendtgørelse for Fælles Mål. Instituttet er af den opfattelse, at udkastet til Fælles Mål overordnet styrker undervisning i menneskerettigheder i folkeskolen i sammenligning med de gældende Fælles Mål. Når det er sagt, er Instituttet dog af den opfattelse, at udkastet langt fra er ambitiøst nok i forhold til at styrke Folkeskolens formål om at "forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre". Børns rettigheder er kun beskrevet under emnet sundhed, seksualundervisning og familiekundskab.

Menneskerettigheder og rettigheder optræder kun i to fag – historie og samfundsfag. Instituttet har bemærkninger til Fælles Mål for historie, kristendomskundskab og samfundsfag.

1.1. HISTORIE

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler at menneskerettighederne gives en mere central placering i færdigheds- og vidensmål for faget historie herunder i forbindelse med behandling af det lokale, regionale og globale.
- Institut for Menneskerettigheder anbefaler at børns rettigheder tilføjes under kompetencemål for 4. klasse i faget historie.

1.2. KRISTENDOMSKUNDSKAB

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler at menneskerettighederne indskrives som referenceramme for etiske principper og moralsk praksis i færdigheds- og vidensmål for kristendomskundskab.

1.3. SAMFUNDSFAG

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler at menneskerettigheder indarbejdes mere gennemgående og forpligtende i færdigheds- og vidensmål i samfundsfag.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler at viden om ligestilling mellem kønnene som grundlæggende værdi og ligebehandlingsprincippet generelt udtrykkeligt bliver indarbejdet i færdigheds- og vidensmål i samfundsfag.

2. DEN MENNESKERETLIGE REGULERING

En række af FN's menneskeretlige konventioner beskytter retten til uddannelse, der blandt andet skal udvikle respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Dette gælder for eksempel artikel 13 i FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, artikel 29 i FN's konvention om barnets rettigheder og artikel 24 i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap.

Derudover har FN's menneskerettighedskomiteer afgivet en række konkrete anbefalinger til Danmark der vedrører børn og unges grunduddannelse generelt, og folkeskolen i særdeleshed.

I 2011 anbefalede FN's Børnekomité blandt andet, at Danmark indarbejder undervisning i FN's konvention om barnets rettigheder (Børnekonventionen) i det nationale curriculum og udbreder kendskabet til Børnekonventionen i den bredere befolkning. Denne anbefaling blev givet på baggrund af komiteens bekymring for, at en lav andel af danske skolebørn kender til Børnekonventionen. Desuden anbefalede komiteen, at Danmark udvikler systematiske og vedvarende uddannelsesprogrammer om menneskerettigheder og børns rettigheder for professionelle, der arbejder på børneområdet, og i særdeleshed for børnene selv.¹

På Verdenskonferencen om menneskerettigheder i Wien i 1993 blev alle stater og institutioner opfordret til at indarbejde undervisning i menneskerettigheder i nationale curriculum.² Siden Verdenskonferencen i 1993 har FN og Europarådet introduceret en

række programmer og anbefalinger, der sætter fokus på at støtte staternes indsats for at indarbejde undervisning i menneskerettigheder på nationalt niveau – blandt andet et verdensprogram for undervisning i menneskerettigheder.³

FN's Generalforsamling vedtog i 2011 FN's erklæring om uddannelse og undervisning i menneskerettigheder, som uddyber forståelsen af menneskerettighedens rolle i undervisning.⁴ Erklæringens artikel 2 (2) definerer undervisning i menneskerettigheder som:

1. Undervisning om menneskerettigheder, hvilket indebærer viden om og forståelse for menneskeretlige normer og principper, for de værdier de bygger på og de mekanismer, der beskytter dem.
2. Undervisning gennem menneskerettigheder, hvilket indebærer undervisning og læring på måder, der respekterer både underviseres og elevers rettigheder.
3. Undervisning til menneskerettigheder, hvilket indebærer at personer bliver i stand til at nyde og udøve egne rettigheder og til at respektere og overholde andres rettigheder.

Europarådets charter for demokratisk medborgerskab og undervisning i menneskerettigheder fra 2010 opfordrer på samme vis medlemsstaterne til at indarbejde undervisning i menneskerettigheder i grundskolens curriculum.

I EU's traktater og direktiver fastlægges stærke rettigheder vedrørende retten til ligestilling og retten til ikke at blive diskrimineret pga. køn, race og etnicitet eller handicap samt en række andre grunde.⁵ Lissabontraktaten definerer ligestilling mellem kvinder og mænd samt forbud mod kønsdiskrimination. Både som en opgave, en værdi og et grundlæggende princip. EU-charterets artikel 21 forbyder kønsdiskrimination i forbindelse med charterets øvrige rettigheder, og artikel 23 bestemmer, at ligestilling mellem kvinder og mænd skal sikres på alle områder.

Endelig skal opmærksomheden henledes på Ligestillingslovens § 4 om offentlige myndigheders ligestillingsforpligtelse, som lovfæster princippet om kønsmainstreaming, som Danmark har forpligtet sig til internationalt.

3. DANSKE FORHOLD

Institut for Menneskerettigheder har foretaget en kortlægning af undervisning i menneskerettigheder i folkeskolen og læreruddannelsen. Kortlægningen viser et behov for at styrke undervisningen i

menneskerettigheder i folkeskolen, såfremt folkeskolen skal leve op til sit formål om at forberede eleverne til deltagelse, rettigheder og pligter.⁶

En kommende Gallupundersøgelse om elevers kendskab til menneskerettigheder som Institut for Menneskerettigheder og Unicef Danmark har fået foretaget blandt de 12-16-årige viser, at danske elevers kendskab til deres rettigheder er faldet siden 2009.⁷

Ifølge undersøgelsen angiver kun 23 % af de adspurgte danske elever, at de ved meget eller noget om børns rettigheder. Det er således markant færre, end det var tilfældet for fem år siden, hvor tallet lå på 39 %.

Spørger man eleverne direkte til deres kendskab til FN's Børnekonvention og FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder, er tallene endnu lavere. Kun 11 % oplyser, at de kender FN's Børnekonvention godt eller nogenlunde, mens 46 % ingen viden har overhovedet. For FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder siger 22 %, at de kender til den, mens 30 % ingen viden har. Når det gælder viden om konkrete rettigheder mener kun 77 % af eleverne, at børn har ret til at blive hørt i sager, der vedrører dem – for eksempel skilsmisser.

Undersøgelsen spørger endvidere ind til elevernes værdier og holdninger til menneskerettigheder. I forhold til spørgsmål om tortur, er 34 % meget enige eller enige i, at det er i orden, at politiet anvender tortur, hvis de skal forhindre et terrorangreb.

Institut for Menneskerettigheder og Unicef Danmark har ligeledes fået foretaget undersøgelsen i Grønland. Sammenligner man de to undersøgelser viser tallene, at grønlandske elever ved mere om deres rettigheder end danske elever. I Danmark føler 23 % af de adspurgte danske elever, de ved noget om børns rettigheder. Instituttet og Unicef Danmark er ved at få foretaget en lignende undersøgelse i Grønland. Ikke alle svar er indhentet endnu, men de foreløbige tal viser, at børn i Grønland føler, at de har væsentlig bedre viden om børns rettigheder (ca. 38 %). Kun ca. 26 % af adspurgte de grønlandske elever siger, at de ingen viden har om FN's Børnekonvention, mens det i Danmark gælder for 46 % af de adspurgte elever.

4. FÆLLES MÅL FOR HISTORIE

Instituttet finder det positivt, at Verdenserklæringen om Menneskerettigheder stadig er et punkt i historiekanonen, og dermed indgår som en obligatorisk del af faget. Det er også positivt, at historiekanonen - i modsætning til tidligere - skal gennemgås kronologisk, idet elever i faget historie principielt kan modtage undervisning i emnet fra 3. til 9. klasses trin.

Instituttet savner imidlertid en mere central placering af menneskerettighederne i Fælles Mål i historiefaget. Fagligt udgør menneskerettighederne en ramme for forståelse af flere af historiekanonens øvrige punkter herunder ophævelse af slavehandlen, kvinders valgret og terrorangrebet mod World Trade Center den 11. september 2001.

Der er flere konkrete steder i Fælles Mål hvor det er oplagt, at menneskerettighederne benævnes, for eksempel under kompetenceområdet kronologi og sammenhæng efter både 4., 6., og 9., klasse. Derudover er menneskerettigheder særligt relevant at indarbejde under færdigheds- og vidensmål efter 6. og 9. klasse i sammenhæng med behandling af det lokale, regionale og globale. Endeligt er det oplagt at tilføje børns rettigheder under kompetencemål for 4. klasse. For eksempel i sammenhæng med at eleven skal kunne "reflektere over ændringer i hverdag og livsvilkår over tid til eget liv."

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder – at menneskerettighederne gives en mere central placering i færdigheds- og vidensmål for faget historie herunder i forbindelse med behandling af det lokale, regionale og globale.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder – at børns rettigheder tilføjes under kompetencemål for 4. klasse i faget historie.

5. FÆLLES MÅL FOR KRISTENDOMSKUNDSKAB

Det fremgår af udkast til bekendtgørelse om Fælles Mål, at faget kristendomskundskab blandt andet skal styrke elevernes faglige kompetencer "i forbindelse med personlig stillingtagen, medansvar og handling i et demokratisk samfund", jf. § 3 stk. 2.

I bilagene til bekendtgørelsen står endvidere under færdigheds- og vidensmål for kristendomskundskab, at eleven skal "kunne reflektere over etiske principper og moralsk praksis i mellem menneskelige

relationer". Desuden skal eleven "have viden om etik og moralsk praksis i et mellemmenneskeligt perspektiv." Det er oplagt, at Fælles Mål forpligter lærerne til at forholde etiske principper og moralsk praksis til menneskerettighederne. Ved at indskrive menneskerettighederne som en referenceramme, sikres det, at det er internationalt anerkendte principper som Danmark har tilsluttet sig, der udgør referencerammen for undervisning i etiske principper og moralsk praksis.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder – at menneskerettighederne indskrives som referenceramme for etiske principper og moralsk praksis i færdigheds- og vidensmål for kristendomskundskab.

6. FÆLLES MÅL FOR SAMFUNDSFAG

Institut for Menneskerettigheder finder det positivt, at menneskerettigheder nu indgår i Fælles Mål for samfundsfag. Ligeledes finder instituttet det positivt, at undervisning i "rettigheder" og "retsstat" synes at have fået en mere central placering i faget end tidligere.

Efter 9. klasse skal eleven kunne diskutere sammenhænge mellem demokrati og retsstat. I den forbindelse optræder menneskerettighederne i halen på et lille, men ikke betydningsløst, "fx". Instituttet finder, at færdigheds- og vidensmål udtrykkeligt bør forpligte lærerne til at undervise i menneskerettigheder, således at undervisningen under videns- og færdighedsmål for det politiske system, retsstat og rettigheder gennemgribende behandler samspillet mellem de internationale og nationale menneskerettigheder, som Danmark har tilsluttet sig.

Derudover savner instituttet, at der i samfundsfag udtrykkeligt undervises i lighedsprincippet i form af retten til ligestilling mellem kvinder og mænd og forbuddet mod diskrimination på grund af for eksempel køn, race og etnisk oprindelse eller handicap.

Ligestillingsprincippet er i dag på forskellig vis indarbejdet i dansk ligebehandlingslovgivning i medfør af EU regler, FN konventioner samt den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Undervisning i lighedsprincippet kunne for eksempel indarbejdes i færdigheds- og

vidensmål under kompetenceområdet politik samt kompetenceområdet sociale og kulturelle forhold.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder – at menneskerettigheder indarbejdes mere gennemgående og forpligtende i færdigheds- og vidensmål i samfundsfag.
- Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder – at ligestilling mellem kønnene som grundlæggende værdi og viden om ligebehandlingsprincippet generelt udtrykkeligt bliver indarbejdet i færdigheds- og vidensmål i samfundsfag.

Der henvises til sagsnr. 030.06S.541.

Med venlig hilsen

Cecilia Decara
SPECIALKONSULENT

BILAG 1: INSPIRATION TIL LÆRINGSMÅL VEDRØRENDE Menneskerettigheder

Dette dokument præsenterer forslag til kompetencemål og videns- og færdighedsmål for undervisning i menneskerettigheder i enkelte, udvalgte fag. Dette drejer sig om fagene historie, kristendomskundskab, samfundsfag samt sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

1. HISTORIE

1.1. MÅL FOR HISTORIE

Kompetenceområde	Kompetencemål		
	3. Klasse trin	6. Klasse trin	9. Klasse trin
Menneskerettighedernes historie i Danmark og internationalt	Kan fortælle om børns rettigheder i familie og samfund før og nu	Kan beskrive vigtige rettigheder i Danmark i forskellige perioder	Kan karakterisere udviklingen af menneskerettighederne i Danmark og internationalt

1.2. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR HISTORIE 3. – 4. KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål – børns rettigheder	
Menneskerettighedernes historie i Danmark og internationalt	Kan fortælle om børns rettigheder i familie og lokalsamfundet før og nu	1.	Viden om børns rettigheder og pligter i familien	Kan fortælle om børns rettigheder i familien før og nu
		2.	Viden om børns rettigheder og pligter i lokalsamfundet	Kan fortælle om børns rettigheder og pligter i lokalsamfundet

1.3. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR HISTORIE 5.- 6. KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål - menneskerettigheder	
Menneskerettighedernes historie i Danmark og internationalt	Kan beskrive udviklingen af vigtige rettigheder i Danmark i forskellige perioder	1.	Viden om individers og grupperes rettigheder i Danmark i før-moderne og moderne tid	Kan beskrive forskelle i individers og grupperes rettigheder i Danmark i før-moderne og

				moderne tid
		2.	Viden om udviklingen af de borgerlige og politiske rettigheder i tilknytning til grundlovene	Kan beskrive forskelle i borgerlige og politiske rettigheder i udviklingen af grundlovene og det danske politiske system

1.4. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR HISTORIE 7.- 9.

KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål - menneskerettigheder	
Menneskerettighedernes historie i Danmark og internationalt	Kan beskrive udviklingen af og samspillet mellem menneskerettigheder i Danmark og internationalt	1.	Viden om vigtige sociale og politiske bevægelser betydning for menneskerettighederne i det 19. og 20. århundrede i Danmark og internationalt	Kan karakterisere centrale sociale og politiske bevægelser indflydelse på menneskerettighedernes udvikling i Danmark og internationalt
		2.	Viden om tilblivelsen af FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder og efterfølgende centrale menneskerettighedskonventioner	Kan karakterisere betydningen af FN's Verdenserklæring og efterfølgende centrale menneskerettighedskonventioner for Danmark i efterkrigstiden og i dag

2. KRISTENDOMSKUNDSKAB

2.1. MÅL FOR KRISTENDOMSKUNDSKAB

Kompetenceområde	Kompetencemål		
	3. Klassesetrin	6. Klassesetrin	9. Klassesetrin
Menneskerettigheder, religion og livsanskuelser	Kan samtale om det enkelte menneskes forpligtelser over for andre i kristendommen og andre religioner	Kan udtrykke sig om synet på det enkelte menneskes rettigheder og pligter i kristendommen og de store verdensreligioner	Kan diskutere forskelle og ligheder mellem verdensreligionerne og andre livsanskuelser i forhold til principper om universalitet, værdighed og ligeværd

2.2. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR KRISTENDOMSKUNDSKAB 1.-3. KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål - menneskerettigheder	
Menneskerettigheder, religion og livsanskuelser	Kan samtale om det enkelte menneskes forpligtelser over for andre i kristendommen og andre religioner	1.	Viden om de Ti Bud	Kan samtale om normer for samvær i kristendommen
		2.	Viden om regelsæt i andre religioner	Kan samtale om normer for samvær i andre religioner
		3.	Viden om forskelle og ligheder i regler i forskellige religioner	Kan samtale om forskelle og ligheder i samværsnormer mellem kristendom og andre religioner

2.3. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR KRISTENDOMSKUNDSKAB 4.- 6. KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål - menneskerettigheder	
Menneskerettigheder, religion og livsanskuelser	Kan udtrykke sig om synet på det enkelte menneskes rettigheder og pligter i	1.	Viden om menneskets rettigheder og pligter i udvalgte skrifter fra kristendommen	Kan beskrive menneskets rettigheder og pligter i udvalgte skrifter fra kristendommen

	kristendommen og andre verdensreligioner	2.	Viden om menneskets rettigheder og pligter i udvalgte skrifter fra andre verdensreligioner	Kan give eksempler på menneskets rettigheder og pligter i udvalgte skrifter fra andre verdensreligioner
		3.	Viden om forskelle og ligheder i menneskets rettigheder og pligter mellem kristendommen og andre verdensreligioner	Kan vurdere forskelle og ligheder i menneskets rettigheder og pligter mellem kristendommen og andre verdensreligioner

2.4. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR KRISTENDOMSKUNDSKAB 6.- 9. KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål - menneskerettigheder	
Menneskerettigheder, religion og livsanskuelser	Kan diskutere forskelle og ligheder mellem verdensreligionerne og andre livsanskuelser i forhold til menneskeretlige principper om universalitet, værdighed og ligeværd	1.	Viden om menneskesyn og principper for universalitet og ligeværd i FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder	Kan beskrive menneskesyn og principper for universalitet og ligeværd i FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder
		2.	Viden om menneskesynet i de store verdensreligioner og andre livsanskuelser	Kan beskrive menneskesynet i de store verdensreligioner og andre livsanskuelser
		3.	Viden om forskelle og ligheder i menneskesyn og principper om universalitet, værdighed og ligeværd mellem verdensreligion-	Kan vurdere forskelle og ligheder i menneskesyn og principper om universalitet, værdighed og ligeværd mellem verdensreligion-

			erne og menneskerettighederne	erne og menneskerettighederne
--	--	--	-------------------------------	-------------------------------

3. SAMFUNDSFAG

3.1. MÅL FOR SAMFUNDSFAG

Kompetenceområde	Kompetencemål
	9. KLASSETRIN
Menneskerettigheder nationalt, regionalt og internationalt	Kender indhold og rækkevidde af egne og andres menneskerettigheder

3.2. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR SAMFUNDSFAG 9. KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål - menneskerettigheder	
Menneskerettigheder nationalt, regionalt og internationalt	Kender indhold og rækkevidde af egne og andres menneskerettigheder i det danske samfund og internationalt	1.	Viden om indhold og håndhævelse af centrale menneskerettigheder i det danske politiske og retslige system	Kan karakterisere aktuelle problemstillinger i et menneskeretligt perspektiv
		2.	Viden om indhold og håndhævelse af retten til ligebehandling og ikke-diskrimination i EU og nationalt	Kan vurdere aktuelle problemer i lyset af ligebehandlingsforpligtelsen og forbuddet mod diskrimination
		3.	Viden om menneskerettigheder og håndhævelses-systemer i Europarådet og FN	Kan diskutere aktuelle samfundsproblemer i lyset af de europæiske og internationale menneskerettighedskonventioner og systemer

4. SUNDHEDS- OG SEKSUALUNDERVISNING OG FAMILIEKUNDSKAB

4.1. MÅL FOR SUNDHEDS- OG SEKSUALUNDERVISNING OG FAMILIEKUNDSKAB

Kompetenceområde	Kompetencemål		
	3. Klasse trin	6. Klasse trin	9. Klasse trin
Børns rettigheder	Kan fortælle om at børn har særlige rettigheder til andre børn og voksne	Kan indhente oplysninger og hjælp i forhold til egne og andre børns rettigheder	Kan agere på måder der respekterer egne og andres rettigheder i forhold til Børnekonventionens centrale principper Kan agere på måder, der er fri for diskrimination

4.2. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR SUNDHEDS- OG SEKSUALUNDERVISNING OG FAMILIEKUNDSKAB 1.-3. KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål – børns rettigheder	
			Børns rettigheder	Kan fortælle om børns rettigheder til andre børn og voksne

4.3. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR SUNDHEDS- OG SEKSUALUNDERVISNING OG FAMILIEKUNDSKAB 4.- 6. KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål – børns rettigheder	
			Børns rettigheder	Kan indhente oplysninger og hjælp i forhold til at styrke egne og

	andre børns rettigheder	2.	Viden om hvor børn kan henvende sig , hvis de har brug for råd og støtte	Kan søge hjælp hos f.eks. Børnetelefonen og Ombudsmandens Børnekontor
--	-------------------------	----	--	---

4.4. FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL FOR SUNDHEDS- OG SEKSUALUNDERVISNING OG FAMILIEKUNDSKAB 6.- 9. KLASSETRIN

Kompetenceområde	Kompetencemål	Faser	Videns- og færdighedsmål – børns rettigheder og ligebehandling	
Børns rettigheder	Kan agere på måder der respekterer egne og andres rettigheder i overensstemmelse med Børnekonventionens centrale principper	1.	Viden om de centrale principper i artikel 2 (ligeværd), 3 (barnets tarv), 6 (liv og udvikling) og 12 (medbestemmelse)	Kan forklare betydningen af de centrale principper i FN's børnekonvention for danske børns rettigheder
Ligebehandling	Kan agere på måder, der er fri for diskrimination	1.	Viden om ret til ligebehandling i forhold til kønsidentitet, seksuel orientering og familieformer	Kan respektere forskellige udtryk for kønsidentitet, seksuel orientering og familieformer

¹ Se den seneste rapport her: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/crcs56.htm>
Besøgt 16-09-2013.

² <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/vienna.aspx>.

³ <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Pages/HREducationTrainingIndex.aspx> Besøgt den 9-9-2013.

⁴ General Assembly (2011) Resolution adopted by the General Assembly, 66/137, Annex. United Nations Declaration on Human Rights Education and Training, 19-12-2011, art. 2. (Oversat og refereret til som FN's Erklæring om uddannelse og undervisning i menneskerettigheder).

⁵ Se EU-direktiv 2000/43/EF af 29. juli 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse (udmøntet i Lov om etnisk ligebehandling nr. 374 af 28. maj 2003), EU-direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser (udmøntet i Lov BEK nr. 1527 af 19. december 2004 Lov om ligestilling af kvinder og mænd), EU-direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (udmøntet i Lov BEK nr. 1349 af 16/12/2008 Bekendtgørelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.), samt EU-direktiv 2000/43/EF af 29. juli 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse.

⁶ Cecilia Decara og Lene Timm *Menneskerettigheder på Skoleskemaet – En udredning* Institut for Menneskerettigheder 2013.